

Case name

Supreme Court of India vs. Narcoanalysis, Polygraph Examination, and Brain Electro-Stimulation (BEAP) Test (2010)

Case

नार्कोएनालिसिस, पोलिग्राफ परीक्षा, र ब्रेन इलेक्ट्रिकल एक्टिविटी म्यापिङ (बिइएपी) परीक्षणहरूबाट परिणामहरूको स्वीकार्यतामा भारतको सर्वोच्च अदालतले आपराधिक मुद्दामा प्रमाणको रूपमा

Brief Summary

सर्वोच्च अदालतले नार्कोएनालाइसिस, पोलिग्राफ परीक्षा, र ब्रेन इलेक्ट्रिकल एक्टिविटी म्यापिङ (बिइएपी) परीक्षणबाट प्राप्त परिणामलाई आपराधिक मुद्दामा प्रमाणको रूपमा स्वीकार गर्न सकिँदैन भनी फैसला गरेको छ। अदालतले यी परीक्षणहरू "क्रूर, अमानवीय र अपमानजनक व्यवहार" को रूपमा निर्धारण गरेको छ र व्यक्तिगत स्वतन्त्रताको अधिकारको ग्यारेन्टी गर्ने संविधानको धारा 21 को उल्लङ्घन हो। अदालतले यस्तो परीक्षणको नतिजामा "प्रशंसात्मक चरित्र" रहेको र बाध्यताबाट प्राप्त भएमा प्रमाणको रूपमा स्वीकार गर्न सकिँदैन भनी पनि टिप्पणी गरेको छ।

Main Arguments

मुद्दामा संलग्न पक्षहरूले प्रस्तुत गरेका मुख्य तर्कहरू नार्कोएनालिसिस, पोलिग्राफ परीक्षा, र ब्रेन इलेक्ट्रिकल एक्टिविटी म्यापिङ (बिइएपी) परीक्षणहरूको नतिजाको आपराधिक मुद्दामा प्रमाणको रूपमा स्वीकार्यतामा केन्द्रित थिए। अदालतले संविधानको धारा 20 (3) अन्तर्गत आत्म-अभियोग विरुद्धको व्यक्तिको अधिकार र धारा 21 अन्तर्गत गोपनीयताको अधिकारलाई विचार गर्‍यो।

Legal Precedents or Statutes Cited

अदालतले संविधानको धारा 20 (3) लाई उद्धृत गरेको छ, जसले व्यक्तिलाई आत्म-दोषारोपणबाट जोगाउँछ, र धारा 21, जसले व्यक्तिगत स्वतन्त्रताको अधिकारको ग्यारेन्टी दिन्छ। अदालतले अनैच्छिक रूपमा यी प्रविधिहरूको प्रयोग व्यक्तिगत स्वतन्त्रताको अधिकारको उल्लङ्घन हो भनेर निर्धारण गर्न "पर्याप्त उचित प्रक्रिया" को अवधारणामा पनि भर परेको थियो।

Quotations from the court

"विवादित प्रविधिहरूलाई 'भौतिक प्रमाण'का रूपमा वर्गीकृत गर्न सकिँदैन किनभने तिनीहरूसँग 'प्रशंसात्मक चरित्र' हुन्छ र यदि तिनीहरू बाध्यता प्रयोग गरेर प्राप्त गरियो भने तिनीहरूलाई प्रमाणमा स्वीकार गर्न सकिँदैन।" "एक व्यक्तिलाई यी मध्ये कुनै पनि प्रविधिबाट गुञ्जन बाध्य पार्नु व्यक्तिगत स्वतन्त्रतालाई प्रतिबन्धित गर्नका लागि आवश्यक पर्याप्त कारण प्रक्रियाको मापदण्डको उल्लङ्घन हो। विवादित प्रविधिहरू जबरजस्ती प्रशासित भए तापनि यस्तो उल्लङ्घन हुनेछ।"

Present Court's Verdict

सर्वोच्च अदालतले नार्कोएनालाइसिस, पोलिग्राफ परीक्षा, र ब्रेन इलेक्ट्रिकल एक्टिविटी म्यापिङ (बिइएपी) परीक्षणबाट प्राप्त नतिजालाई आपराधिक मुद्दामा प्रमाणको रूपमा स्वीकार गर्न सकिँदैन भनी फैसला गरेको छ। अदालतले यी परीक्षणहरूको अनिवार्य प्रशासन संविधानको धारा 21 अन्तर्गत प्रत्याभूत व्यक्तिगत स्वतन्त्रताको अधिकारको उल्लङ्घन हो भनेर पनि निर्धारण गरेको छ।

Conclusion

सर्वोच्च अदालतको निर्णयले नार्कोएनालिसिस, पोलिग्राफ परीक्षा, र ब्रेन इलेक्ट्रिकल एक्टिविटी म्यापिङ (बिइएपी) परीक्षणको नतिजालाई आपराधिक मुद्दामा प्रमाणको रूपमा प्रयोग गर्न प्रभावकारी रूपमा निषेध गर्दछ। अदालतको फैसलाले आत्म-अपराध र व्यक्तिगत स्वतन्त्रता विरुद्ध व्यक्तिको अधिकारको रक्षा गर्ने महत्त्वलाई जोड दिन्छ, र फोरेंसिक विज्ञान र प्रमाण कानूनको क्षेत्रमा महत्त्वपूर्ण उदाहरण स्थापित गर्दछ।